

תנ"ך

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – ספר בראשית – (2x40) – 80 נקודות
פרק שני – נושאי ההרחבה – (1x20) – 20 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — בראשית (80 נקודות)

ענה על שתי השאלות 1-2.

בכל שאלה, ענה על סעיף א — חובה (25 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (15 נקודות).

(לכל שאלה — 40 נקודות)

1. קרא בראשית, ו', 5-22.

ה וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת
 לבו רק רע כל-היום: וינחם ה' כי עשה את-האדם
 בארץ ויתעצב אל-לבו: ויאמר ה' אמתה את-האדם
 אשר-בראתי מעל פני האדמה מאדם עד-בהמה עד-
 רמש ועד-עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם: ונח מצא חן
 בעיני ה':

ט אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדורתי את-
 י האלהים התהלך-נח: ויולד נח שלשה בנים את-שם את-
 יא חם ואת-יפת: ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ
 יב חמס: וירא אלהים את-הארץ והנה נשחתה כי-השחית כל-
 יג בשר את-דרבפו על-הארץ: ויאמר אלהים לנח
 קץ כל-בשר בא לפני כי-מלאה הארץ חמס מפניהם והנני
 יד משחיתם את-הארץ: עשה לך תבת עצי-גפר קנים תעשה
 טו את-התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר: וזה אשר
 תעשה אתה שלש מאות אמה ארך התבה חמשים אמה
 טז רחבה ושלשים אמה קומתה: צהרו תעשה לתבה ואל-אמה
 תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים
 יז ושלשים תעשה: ואני הנני מביא את-המבול מים על-הארץ
 לשחת כל-בשר אשר-בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר-
 יח בארץ יגוע: והקמתי את-בריתי אתך ובאת אל-התבה אתה
 יט ובניך ואשתך ונשי-בניך אתך: ומכל-החיי מכל-בשר שנים
 כ מכל תביא אל-התבה להחיות אתך זכר ונקבה יהיו: מה-עוף
 למינהו ומן-הבהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו שנים
 כא מכל יבאו אליך להחיות: ואתה קח-לך מכל-מאכל אשר
 כב יאכל ואספת אליך והיה לך ולהם לאכלה: ויעש נח ככל
 אשר צוה אתו אלהים כן עשה:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 5-13 ופסוק 22 שלפניך.

(1) על פי הפסוקים שלפניך, החליט ה' למחות את בני האדם ואת בעלי החיים מעל פני האדמה.

הסבר שתי סיבות להחלטה זו. בסס את דבריך על הכתוב. (15 נקודות)

(2) הסבר כיצד תיאור המעשים של נח על פי פסוק 22 שלפניך תומך בתיאור אישיותו של נח על פי פסוק 9.

(10 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים 11-13 שלפניך.

(1) ציין מילה מנחה ושורש מנחה בפסוקים אלה, והסבר את מטרת השימוש בהם. (8 נקודות)

(2) קרא את דבריו של מ' ויינפלד בנוגע להבאת המבול.

בניגוד למיתוס המסופוטמי, שבו חלוקים האלים בדעותיהם בקשר להחלטה על הבאת המבול, כאן מתלבט האל בינו לבין עצמו: בגלל יצרו הרע של האדם מתחרט האל על שברא אותו ומחליט למחותו מעל פני האדמה [...].

(ויינפלד, מ', אנציקלופדיה עולם התנ"ך, בראשית, הוצאת רביבים, 1982, עמ' 57-58)

על פי דבריו של ויינפלד, מהו ההבדל בין הסיפור המקראי על הבאת המבול ובין המיתוס המסופוטמי על הבאת המבול? הסבר כיצד הבדל זה מדגיש את התפיסה של אמונה באל אחד (מונותאיזם).

(7 נקודות)

ג. קרא פסוקים 14-16 שלפניך.

התיאור של המחבר המקראי בפסוקים אלה משופע בפרטים.

(1) הבא שתי דוגמאות לפירוט הבא לידי ביטוי בפסוקים אלה. (7 נקודות)

(2) הסבר שתי סיבות אפשריות לפירוט זה. (8 נקודות)

א וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אֲבֹרָהִם וַיֹּאמֶר
ב אֵלָיו אֲבֹרָהִם וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי: וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בְּנֶךָ אֶת־
ג יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמִּדְיָה
ד וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיךָ: וַיִּשְׁלַם
ה אֲבֹרָהִם בַּבֶּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אֹתוֹ
וְאֶת יִצְחָק בְּנֵוֹ וַיִּבְקַע עֵצִי עֲלָה וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
ז אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים: בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אֲבֹרָהִם אֶת־עֵינָיו
ח וַיֵּרָא אֶת־הַמָּקוֹם מֵרְחֹק: וַיֹּאמֶר אֲבֹרָהִם אֶל־נְעָרָיו שְׁבוּ־לָכֶם
ט פֹּה עִם־הַחֲמֹר וְאֲנִי וְהַנְּעָר נֵלְכָה עַד־כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנִשְׁוֹבָה
י אֵלֵיכֶם: וַיִּקַּח אֲבֹרָהִם אֶת־עֵצֵי הָעֹלָה וַיִּשֶׂם עַל־יִצְחָק בְּנֵוֹ
יא וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־הָאֵשׁ וְאֶת־הַמֵּאֲכֹלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו:
יב וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אֲבֹרָהִם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי בְנֵי
יג וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאִיֵּה הַשֵּׁה לְעֹלָה: וַיֹּאמֶר אֲבֹרָהִם
יד אֱלֹהִים יִרְאֶה־לוֹ הַשֵּׁה לְעֹלָה בְנֵי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: וַיָּבֹאוּ
טו אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אֲבֹרָהִם אֶת־
טז הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנֵוֹ וַיִּשֶׂם אֹתוֹ
יז עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לְעֵצִים: וַיִּשְׁלַח אֲבֹרָהִם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח
יח אֶת־הַמֵּאֲכֹלֶת לְשַׁחֵט אֶת־בְּנֵוֹ: וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלֶּאךָ ה'־
יט מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אֲבֹרָהִם וְאֲבֹרָהִם וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי: וַיֹּאמֶר אֶל־
כ תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־הַנְּעָר וְאֶל־תַּעֲשׂ לוֹ מְאוּמָה כִּי עֲתָה יָדַעְתִּי
כא כִּי־יֵרָא אֱלֹהִים אֹתָהּ וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי:
כב וַיִּשָּׂא אֲבֹרָהִם אֶת־עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה־אֵיל אַחֵר נֹאחַז בְּסַבְּךָ
כג בְּקִרְנָיו וַיֵּלֶךְ אֲבֹרָהִם וַיִּקַּח אֶת־הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת
כד בְּנֵוֹ: וַיִּקְרָא אֲבֹרָהִם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא ה'־וַיֵּרָאֵה אֲשֶׁר
כה יֹאמֶר הַיּוֹם בְּהַר ה'־יִרְאֶה: וַיִּקְרָא מִלֶּאךָ ה'־אֶל־אֲבֹרָהִם
כו שְׁנֵית מִן־הַשָּׁמַיִם: וַיֹּאמֶר כִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־ה'־כִּי יַעַן אֲשֶׁר
כז עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יְחִידְךָ: כִּי־
כח בָּרַךְ אֲבָרְכְךָ וְהִרְבָּה אֲרִבָּה אֶת־זֶרְעֶךָ כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכִחֹל
כט אֲשֶׁר עַל־שֵׁפֶת הַיָּם וַיִּרְשׂ זֶרְעֶךָ אֶת־שַׁעַר אֲבִיבּוֹ: וְהִתְבָּרַכוּ
ל' בְּזֶרְעֶךָ כָּל־גּוֹי הָאָרֶץ עֲקֹב אֲשֶׁר שָׁמַעַתָּ בְּקֹלִי: וַיֵּשֶׁב אֲבֹרָהִם
לא אֶל־נְעָרָיו וַיִּקְמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּשֶׁב אֲבֹרָהִם
לב בְּבְאֵר שֶׁבַע:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוק 3 שלפניך. אברהם עומד להקריב את בנו, אך הכתוב אינו מתאר במפורש את רגשותיו במעמד זה.

(1) הבא מן הפסוק שני רמזים למתחולל בנפשו של אברהם, והסבר אותם. (15 נקודות)

(2) קרא גם את המדרש שלפניך.

"וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו" [...] ולא היו לו כמה עבדים? אלא אהבה מקלקלת את

השורה [אהבה משנה את ההתנהגות הרגילה].

(מדרש בראשית רבה, נ"ה)

מהי השאלה שהמדרש עונה עליה, ומהי תשובת המדרש על שאלה זו? הסבר את דבריך. (10 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. על פי פסוקים 1-8 שלפניך, יש הטוענים שאברהם ניסה להסתיר את הצו האלוהי מן האנשים שסביבו.

הוכח טענה זו באמצעות דוגמה אחת מדברי אברהם לנעריו, ודוגמה אחת מן השיחה בין אברהם ליצחק.

הסבר את דבריך, ובסס אותם על הכתוב.

ג. סיפור העקדה עוסק בניסיון שניסה אלוהים את אברהם.

(1) הסבר מהו הניסיון הזה. על פי הכתוב, האם עמד אברהם בניסיון? הסבר את דבריך ובסס אותם על הכתוב.

(8 נקודות)

(2) קרא את דברי הראי"ה (הרב אברהם יצחק הכהן קוק) שלפניך.

אסור ליראת שמיים שתדחק את המוסר הטבעי של האדם, כי אז אינה עוד יראת שמיים טהורה.

(הראי"ה, אורות הקודש ג, מוסר הקודש, ראש דבר, י"א)

על פי דברים אלה, אברהם לא עמד בניסיון שניסה אותו אלוהים. הסבר מדוע. (7 נקודות)

פרק שני — נושאי ההרחבה (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 3-4.

חוק

3. קרא ויקרא, כ"ה, 20-22.

וְכִי תֹאמְרוּ
 מֵה־נֹאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת הֲזֶן לֹא נִזְדַּע וְלֹא נֶאֱסַף אֶת־
 תְּבוּאָתֵנוּ: וְצוֹיְתִי אֶת־בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשְּׁשִׁית וְעָשִׂת
 אֶת־הַתְּבוּאָה לְשֵׁלֶשׁ הַשָּׁנִים: וּזְרַעְתֶּם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת
 וְאֶכְלֶתֶם מִן־הַתְּבוּאָה יָשֵׁן עַד הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד־בּוֹא
 תְּבוּאָתָהּ תֹאכְלוּ יָשֵׁן:

א. על פי פסוקים אלה, מהי הבעיה שעלולה להתעורר בעקבות חוקי שנת השמיטה, ומהו הפתרון שניתן לבעיה זו.

(10 נקודות)

ב. קרא גם בראשית, י"ב, 10, בראשית, מ"ז, 4.

הסבר את חשיבות ההבטחה הנזכרת בפסוקים 21-22 שלפניך, לנוכח הכתוב בפסוקים מבראשית.

(10 נקודות)

חוכמה

4. קרא קהלת, י"א, 7-10.

וּמִתּוֹק הָאֹר וְטוֹב לְעֵינַיִם לִרְאוֹת אֶת־
 הַשֶּׁמֶשׁ: כִּי אִם־שָׁנִים הִרְבָּה יַחִיָּה הָאָדָם בְּכֹלֶם יִשְׁמַח וְיִזְכֹּר
 אֶת־יָמָיו הַחֹשֶׁךְ כִּי־הִרְבָּה יִהְיוּ כָל־שָׁבָא הַבַּל: שְׂמַח בַּחֹר
 בְּיִלְדוּתְךָ וְיִטִּיבְךָ לַבֶּן בְּיָמָיו בַּחֲזוֹתֶיךָ וְהִלַּךְ בְּדַרְכֵי לַבֶּן
 וּבִמְרָאֵי עֵינֶיךָ וְדַע כִּי עַל־כָּל־אֱלֹהֵי יִבְיֹאךְ הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט:
 וְהִסַּר כְּעֵס מִלְּבָבְךָ וְהַעֲבֵר רַעַה מִבִּשְׂרָךְ כִּי־הִילְדוֹת וְהַשְּׁחָרוֹת
 הַבַּל:

א. על פי פסוק 9 שלפניך, על האדם ללכת בדרכי הלב ובמראה העיניים.

לדעתך, מדוע דווקא שני איברים אלה מובילים את האדם הצעיר? הסבר את דבריך. (10 נקודות)

ב. קרא גם במדבר, ט"ו, 39.

(1) האם הפסוק במדבר סותר את הנאמר בתחילת פסוק 9 שלפניך או מחזק אותו? נמק את דבריך.

(5 נקודות)

(2) האם הפסוק במדבר סותר את הנאמר בסיום פסוק 9 שלפניך או מחזק אותו? נמק את דבריך.

(5 נקודות)

בהצלחה!